

**Volodymyr Isjtjenko:
”Precis som för alla andra folk i världen är det främsta hotet mot
ukrainarna kapitalismen.”**

[Intervju med sociologen Volodymyr Isjtjenko, som studerat händelserna i Ukraina under de senaste månaderna. Intervjun utfördes av Chuck Mertz på den Chicagobaserade radiostationen This is Hell!, den 19 april 2014, i samarbete med AntidoteZine.Com och LeftEast. Här översatt från en transkription av intervjun på [International Viewpoint](#). Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Chuck Mertz: På telefon med oss nu är Volodymyr Isjtjenko. Han är sociolog och har studerat samhällsprotesterna i Ukraina. Godkväll Volodymyr.

Volodymyr Isjtjenko: Godkväll.

CM: Volodymyrs senaste skrifter innefattar artikeln i tisdagens [15 april] *Guardian*, ”Maidan eller Anti-Maidan: situationen i Ukraina kräver mer nyans.”

Denna vecka, Volodymyr, säger BBC: Ryssland och Ukraina är överens om åtgärder för att få slut på krisen. ”Ryssland och Ukraina slöt på torsdagen ett avtal för att få slut på oroligheterna i östra Ukraina som underblåses av proryska aktivister.” Har den överenskommelsen löst alla Ukrainas problem? Tror du att det kommer att ge invånarna i Ukraina trygghet och säkerhet?

En av de historier som cirkulerar i amerikanska media är föreställningarna i Krim och även i östra Ukraina, att Kiev har blivit laglös, att den styrs av gäng, att det pågår brottslig verksamhet, att staden inte är säker, och de fruktar att samma kaos ska komma till Krim och östra Ukraina.

VI: Det är en mycket överdriven bild. Tillvaron i Kiev är fullkomligt säker. Det är definitivt mycket säkrare än i östra Ukraina. I Donbas har beväpnade gäng angripit statliga byggnader. En del av dem verkar vara lokala demonstranter, men vissa av dem verkar vara alltför väl utrustade och vältränade för att bara vara någon sorts milis. Om de inte är ryssar eller ryssvänliga så kan de vara före detta poliser som lämnat Kiev för att undkomma bestraffningar från den nya regeringen.

Kiev är definitivt mycket säkrare än i februari, då det verkligen var kaos och gatustrider i centrum. De största problemen är i östra Ukraina.

CM: Låt mig ställa några allmänna frågor om dessa protester. Så fort media bevakar protester – det kan vara Ukraina, eller Egypten, eller Venezuela, det kvittar var det är – så pekar de ofta på att det handlar om ekonomin, och om det inte vore för nedgången i ekonomin så skulle protesterna aldrig uppstå. Det är nästan som om media säger att protester inte uppstår när folk är upprörda över att deras rättigheter kränks, att det enda som får ut folk på gatorna är ekonomin.

I vilken grad spelar ekonomin en roll för upprорот i Ukraina? Handlar det alls om friheter och rättigheter, eller handlar det bara om vinster och ukrainarnas plånböcker?

VI: Det var faktiskt två uppror. Vi har Maidanupprорот – som började i december och blev våldsamare i januari – och nu har vi upprорот i östra Ukraina. De har många likheter men den samhälls-ekonomiska aspekten är något djupare i östra Ukraina nu, där den ekonomiska situationen verkligen försämrats.

Under de senaste två eller tre månaderna har den nationella valutan förlorat omkring 40% av sitt värde, priserna stiger och folk i östra Ukraina är huvudsakligen arbetare, pensionärer. De talar om

löner, de talar om priser, om industrins sammanbrott. En del av dem kräver nationaliseringar, en del kräver anständiga löner för sitt arbete. Dessa protester har mer med ekonomi att göra, det handlar inte bara om deras identitet.

Men de talar givetvis också om sin värdighet, sitt språk, sin historia, sina hjältar och frågan om en federation – vilket också väcker liv i frågan om att erkänna deras självbestämmande, frågan om konkreta friheter och rättigheter.

Protesterna på Maidantorget började mer som en ideologisk protest, som i viss mån var ett försök att bryta igenom till drömmen om Europa, som sågs som en sorts utopi som skulle lösa många av Ukrainas problem. Och för andra personer var det en protest mot Ryssland. Man trodde allmänt att om Janukovyč inte skulle skriva under det Europeiska samarbetsavtalet, så skulle han ansluta sig till en tullunion med Ryssland, Vitryssland och Kazakstan. Dessa länder beskrevs på ett väldigt negativt sätt som diktatoriska, fattiga länder som Ukraina inte behövde vända sig till.

Men senare under Maidanupproret uppstod frågan om polisförtrycket och våldet, om de diktatoriska lagar som antogs i januari – de drogs fram i förgrunden. De blev viktigare än samarbetsavtalet med Europa.

CM: Det är en annan övergripande fråga jag ville ställa till dig: hur mycket orsakas dessa protester av utomstående krafter? Efter Wikileaks avslöjande förra veckan – om USAID och det arbete de har gjort för att försöka destabilisera eller hjälpa till att störta regeringar som inte är vänskapliga mot USA – har det inom kritiska delar av media här i Staterna talats om den roll som USAID och NED spelar.

Och om man också tar hänsyn till den ryska faktorn – enligt amerikanska media manipuleras demonstranterna i östra Ukraina av Ryssland.

Så är det verkligen ett ukrainskt uppror? Eller är det bara supermakterna som leker med en schackpjäs?

VI: Ja, det är ett stort problem i den nuvarande diskussionen. De som inte gillar upproret mot Maidan i östra Ukraina ser det i huvudsak som ryska manipulationer: bara irrationella, dumma personer som vill ha en mer auktoritär regim, som vill ha en rysk diktatur, som inte inser sina verkliga intressen.

Och motsvarande bild – som presenteras av ryska media eller de som inte gillade demonstranterna på Maidan – är att det är regeringarna i väst eller de ukrainska oligarkerna som manipulerar. Påståendet är återigen att folk inte förstår vad de kämpar för.

Det går naturligtvis inte att förneka att både USA och Ryssland – och EU – försöker påverka Ukrainas politik. De vore dumma om de inte gjorde det. De är stormakter, de har imperialistiska intressen och det är vad vi kan förvänta oss från dem.

Men då förnekar man protesternas gräsrotskaraktär. Folk talar om verkliga problem. Folk organiserar sig själva, både på Maidan i västra Ukraina och i östra Ukraina nu. Och man kan inte bara reducera det till stormaktsspel.

Det spelar också roll när det gäller de faktiska resultaten. Vad kommer protesterna att leda till? I fallet Maidan ser vi: åtstramningar som den Internationella valutafonden krävt, stigande priser, en ny nyliberal regering, yttersta högern har ökat i styrka. Och i fallet med protesterna i östra Ukraina – om de inte upphör kommer de att bli en verklig fara för Ukrainas politiska stabilitet... vilket i sin tur skulle utnyttjas av Ryssland för att gynna sina egna intressen.

Men vi måste se att det är en kombination av olika faktorer. Det ukrainska folket hoppas lösa sina problem, de hoppas kämpa för ett rättvisare och friare samhälle. Men de påverkas också av utländska aktörer, och tyvärr betraktas Ukraina nu som en lekplats för stormakterna.

CM: En av de idiotiska saker som amerikanska media rapporterar om just nu är att hela skälet till att Vladimir Putin skickade ryska militära styrkor till Krim – den enda anledningen till att han kan spädda musklerna om Ukraina – är att han tror att Barack Obama är svag. Tror du att detta har någon verklighetsbakgrund?

VI: Nej! Det låter väldigt märkligt, om det stämmer att det är en vanlig skildring. Jag tror att den viktigaste faktorn bakom annekteringen av Krim var inrikespolitisk. Putin behövde visa det ryska folket att alla försök att upprepa Ukraina i Ryssland skulle misslyckas. Krim behövdes för att öka patriotismen inom den ryska befolkningen, och minska alla chanser att den ryska oppositionen – som inspirerades mycket av Maidan – skulle försöka något liknande i Ryssland.

En kort och segerrik operation var helt nödvändig, och nu ser man i opinionsundersökningarna: omkring 80% av ryssarna stöder annekteringen av Krim, över 80% stöder Putins politik och det finns en omfattande nationell enighet kring presidenten.

CM: Finns det någon militär lösning på detta problem? Det här får vi höra: väst gör inte tillräckligt för att stoppa Ryssland, men om USA och Ryssland inte gör något är det mycket möjligt att det kommer att bli inbördeskrig i Ukraina. Finns det en militär lösning – antingen intervention från väst eller ett inbördeskrig – som kan lösa detta problem?

VI: Jag skulle vilja säga, att precis som för alla andra folk i världen är det främsta hotet mot ukrainarna kapitalismen, och alla de problem och krig som den leder till. Den politiska krisen i Ukraina började mycket tidigare än 2013 – Ukraina drabbades en hel del redan under den ekonomiska krisen 2008. Ukrainarnas huvudfiender är både den ryska och västimperialismen såväl som ukrainska oligarker och den härskande klassen.

Den bästa lösningen – om än den svåraste och inte den mest troliga lösningen – vore om väst- och östukrainarna enades på en gemensam grundval, en gemensam plattform med krav på social rättvisa, och kämpade mot den härskande klassen, mot rysk intervention, mot en möjlig intervention av väst, och mot både proukrainska och proryska extrema högernationalister.

CM: Du skriver en hel del om Pravij sektor [Högern sektorn], om nyfascisterna. I början av februari, ett par veckor innan Janukovyts regering föll, hade du en artikel i *The Guardian* med rubriken att de ukrainska demonstranterna på ett avgörande sätt måste bryta med den yttersta högern, och med underrubriken att nyfascisterna hade dragits med i proteströrelsen på Maidanorget och att vi inte skulle blunda för de faror som det innebär.

Är det Pravij sektors nyfascistiska ideologi som är populär, eller drivs deras popularitet mer på av deras våldsamma taktik på Maidanorget, av att vara de som konfronterade polisen?

VI: Det sistnämnda mer än det förstnämnda. De betraktades som folkhjältar och upprorets förtrupp. De fick en hel del respekt och symboliskt kapital av det.

Men du måste förstå att den politiska huvudfåran i Ukraina ligger mycket längre till höger än i till exempel Västeuropa. Saker och ting som skulle möta mycket hård kritik i väst är mer eller mindre acceptabla i Ukraina. Det är mer eller mindre OK att tala om saker som ”försvaret av vita europeiska människor”, sådana saker kan till och med sägas av vanliga politiker. Det är OK att vara homofob, att förneka att HBT-personer behöver försvaras. I denna mer högerdominerade ideologi betraktas yttersta högern från Pravij sektor eller Svobodapartiet faktiskt inte som något extremt.

Just nu kritiserar Pravij sektor och Svoboda eftersom man anser att deras våldsamma och provocativa aktioner kan utnyttjas av Ryssland – ryska media kan utnyttja dem och använda dem för att visa att det finns ett mycket allvarligt fascistiskt hot i Ukraina. Så till och med när folk kritiserar Pravij sektor, så kritiserar de inte för sin antidemokratiska ideologi. De kritiserar inte för att de är extremhöger. De kritiserar för att de inte är ”konsekventa nationalister”, för att de inte verkar tänka på Ukrainas nationella intressen.

Det största problemet i Ukraina är troligen denna högerpolitiska samsyn, och att det finns inte någon verklig vänsterkraft som kan utmana den.

CM: Så det finns inte något verkligt alternativ? Säger du att det är oundvikligt att vem som än leder nästa ukrainska regering så kommer den definitivt att vara längre åt höger?

VI: Nej – om du talar om denna regering, det är en nyliberal regering. Man kan inte säga att det är någon sorts fascistisk junta, som är en populär beteckning som används av ryska media. Det är en nyliberal regering, den innehåller några nationalister från Svoboda, men de dominerar inte. Och de kan inte verka för någon extrem högerpolitik innan situationen i östra Ukraina stabiliseras. Det skulle bara vara helidiotiskt.

Och vi vet att vinnaren i nästa val troligen kommer att vara Petro Porosjenko, som är en oligark. Han är en av Ukrainas hundra rikaste män, och han skulle fortsätta samma nyliberala politik.

CM: Men i vilken mån kommer ukrainarna ens att ha något val?

VI: Det är en annan fråga, ty såvitt jag kan se från opinionsundersökningarna kommer i själva verket många från östra Ukraina inte att rösta i det kommande presidentvalet. Eller om de överhuvudtaget kommer att rösta så kommer de att rösta mot alla kandidaterna. Så oavsett vem som vinner det kommande presidentvalet så kommer de att få stora legitimitetsproblem, åtminstone i östra Ukraina.

CM: Du vet ju att våra media verkligen tycker om att försöka hitta en kändis i varenda historia. Och den kändis som de har hittat här är Julia Tymosjenko. En del har talat om Julia Tymosjenko som Ukrainas Sarah Palin. Hur skulle du vilja beskriva Julia Tymosjenkos möjligheter att bli Ukrainas nästa ledare, och gör det ens någon skillnad om det enda hon representerar är ännu en nyliberal regering som styr Ukraina?

VI: Jag skulle nog inte vilja jämföra henne så mycket med Sarah Palin som med Eva Perón, hustrun till 1900-talets argentinska ledare. Hon är faktiskt en farlig person. Jag är helt säker på att om hon skulle ställas inför något som liknar Maidanupproret, så skulle hon vara mycket mer beredd att slå ner det – till och med mer än exempelvis Janukovyjtj, eller någon annan framträdande politiker i Ukraina.

För närvarande har hon inga stora chanser att vinna valet. Hon ligger långt efter Petro Porosjenko. Ett av skälen till varför alla de här protesterna i östra Ukraina började nu, och varför de är så våldsamma, är faktiskt för att stoppa de nationella valen i maj – att skjuta upp dem och ge Tymosjenko tid att skaffa mer popularitet bland ukrainarna.

CM: Du skriver att ”händelserna i Ukraina har fått två populära etiketter. De var antingen en demokratisk eller till och med social revolution, eller så var de en höger- eller till och med nynazistisk kupp. I själva verket är båda beteckningarna fel.” Så om det inte är en högerkupp eller en demokratisk revolution, hur skulle du vilja beskriva det?

VI: Jag kallar det ett folkligt uppror som ledde till ett utbyte av eliter. Ett folkligt uppror betyder inte att det kommer att leda till revolutionära förändringar – strukturella och grundläggande förändringar av sociala eller politiska institutioner.

För närvarande ser jag inte några verkliga förändringar av den ukrainska oligarkiska kapitalismens grundvalar. Oligarkerna har i själva verket ännu mer makt nu. Många utsågs till guvernörer i vissa regioner, och nästa mest sannolika president är återigen en oligark.

Det är inte i deras intresse att bekämpa korrruptionen eller bygga upp öppna institutioner i Ukraina. Ty korrruptionen, deras nära band till staten, var en av de fördelar som ursprungligen tillät dem att bygga upp sina förmögenheter.

Så jag ser inga möjligheter till revolutionära förändringar nu. Vid denna tidpunkt var det ett folkligt

uppror som ledde till ett utbyte av eliter, men inte till revolutionära förändringar.

[Följande frågor skickades till Isjtjenko via e-post efter att telefonförbindelserna mellan Chicago och Kiev avbröts. Chuck Mertz läste upp dem i påföljande veckas avsnitt av This is Hell! för att runda av samtalet.]

CM: ”Kupp” har en väldigt negativ klang. Men en kupp är ”att plötsligt, våldsamt och olagligt gripa makten från en regering”. I och med att maktförändringarna i Ukraina inte följde de parlamentariska och valprocesser som finns i Ukrainas konstitution, och eftersom överenskommelsen om en interimsovergång övergavs så fort Janukovyjtj lämnade Kiev, hur kan det som hände i Kiev inte vara olagligt, plötsligt eller våldsamt? Jag funderar på om det är den politiska klangen i en ”kupp” som styr debatten.

VI: Det var ingen kupp av en enkel anledning: de som grep makten, oppositionspartierna, var inte Maidans förtrupp utan dess ytterst måttfulla flygel.

Efter att de första våldsamma sammandrabbningarna hade börjat tog de tidigare oppositionsledarna avstånd från dem, fördömde dem som regeringsprovokationer och försökte ingripa och stoppa dem. Många gånger försökte oppositionsledarna övertyga Maidan att acceptera kompromisser med Janukovyjtj.

Som bilder från säkerhetskameror i Janukovyjtjs residens visar, så vädjade oppositionen (tillsammans med de europeiska utrikesministrarna) till folk på torget att godta den slutgiltiga kompromissen med Janukovyjtj som skulle låta honom stanna kvar vid makten fram till december – vid en tidpunkt då han redan hade börjat packa sina saker och förberedde sig för att fly från Kiev!

Föreställningen om en ”kupp” förstår inte till fullo skillnaden mellan rörelsen – som var en (ytterst oberoende) drivkraft för händelserna – och den politiska oppositionen, de personer som faktiskt tog makten. Det är därför jag kallar Maidan för en folkrevolt, inte en ”kupp”.

CM: Den sista fråga vi vill ställa är det vi kallar ”Frågan från helvetet”: en fråga som vi avskyr att ställa, som du avskyr att besvara, och vår publik kommer att hata svaret. Att ställa ”Frågan från helvetet” får mig vanligtvis att krypa ihop – och det gör jag lika mycket inför den jag har till dig:

Vilka kommer att ställas till ansvar för att fler ukrainska demonstranter kommer att dödas: den avsatta regeringen Janukovyjtj eller regeringen efter Janukovyjtj? Vi kanske måste skilja mellan Janukovyjtjs regering, den nuvarande interimsgovernmenten och vilken regering som än väljs efter interimadministrationen.

Det är en hemsk fråga att ställa, men den syftar på de stora möjligheterna för mer våld. I händelser som dessa intresserar jag mig framförallt för de mest sårbara.

VI: Som så ofta är fallet kommer den nya regeringen att skylla på sina föregångare för alla eller de flesta dödsfallen och grymheterna, även om de ägde rum efter att den avgått. Och som så ofta också är fallet kan det i viss mån vara berättigat. Om Janukovyjtj inte hade försökt slå ner protesterna och inte hade hållit fast vid makten till det bittra slutet, så skulle inte våldet ha trappats upp till de nivåer vi ser nu – och som vi kanske kommer att se ännu mer under den närmaste framtiden. Vi kommer också att behöva bedöma det ansvar som själva den våldsamma revolten har, som är nära knuten till de frågor som så skarpt splittrar det ukrainska folket.

Men om vi börjar spekulera om framtiden, varför stanna där? Om händelserna kommer att leda till ett fullskaligt inbördeskrig i Ukraina, och därefter till en rysk intervention i full skala, och sedan till ett Tredje världskrig, vem ska vi då beskylla för att människans civilisation tar slut? Det galna, irrationella kapitalistiska system som oundvikligen skapar konkurrerande imperialism. Det är problemets rot – inte bara för Ukraina utan för hela världen.